

«рідною» для євреїв, мовою повсякденного спілкування багатомільйонної нації. І це – за півстоліття існування держави.

Заходи і методи запровадження іврит у молодій на той час державі Ізраїль не варто навіть порівнювати з мовною політикою в Україні – вони не є рівноцінними.

Отже, державна політика у мовній сфері повинна сприяти поширенню української мови на всі сфери мовлення та підвищенню престижу всього українського. А оскільки громадяни вже починають розуміти суть мовних проблем та не опираються різноманітним заборонам російської та російськомовної продукції, можемо прогнозувати, що російська мова поступово втратить домінуючі позиції у спілкуванні наших громадян, а її місце посіде українська, як це і належить державній мові.

Якубівський Владислав Вадимович,
здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
навчально-наукового інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: Юлдашева Світлана
Анатоліївна, доцент кафедри правничої
лінгвістики Національної академії
внутрішніх справ, кандидат філологічних
наук, доцент

ПРОБЛЕМА ДЕРЖАВНОЇ МОВИ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Українська мова зазнала багато знущань та страждань протягом всієї історії. Шістнадцять царських указів про заборону нашої мови, шкіл, книг, преси, перекладів, театральних вистав... У часи радянської влади розпорядження та постанови суттєво обмежували використання української мови. Галасливий інтернаціоналізм насправді нічим не різнився з шовінізмом. Створення двомовності за фактом зводиться до російської одномовності. Руйнувалася культура, віра, знищувалася мова, нав'язувалася більшовицька ідеологія, культивувалися цінності.

Обмеження українців у мові породжувало почуття, що тільки посилювало нігілізм серед населення. Суспільство деградувало не тільки економічно, а й морально, хоч і розбудовувалися лікарні, школи, університети, кінотеатри, спортивні комплекси, підприємства. У цьому парадокс комуністичної системи, що є однією із причин краху. Послаблення режиму Горбачовим – підняло боротьбу за національні права майже в усіх республіках СРСР. Однією з перших вимог українців було вжиття заходів на захист мови. У відповідь було розроблено проект закону «Про мови в УРСР». Участь в розробленні цього закону взяли десятки тисяч людей, зокрема об'єднаних у такі організації як Товариство української мови ім. Тараса Шевченка. Врешті-решт закон було прийнято, сталося це наприкінці 1989 р.

Так, ми вільно володіємо російською, подекуди англійською, а українську вживають і вивчають хіба що іноземні студенти чи діаспори за кордоном.

Отже, мовне питання є дуже важливим і вирішувати його потрібно на державному рівні. Модернізація українського суспільства на новій системі ідеологічних координат немислима без державної мовної політики, пріоритетом якої має бути розвиток української мови як консолідуючої духовної сили українського суспільства. Українська мова повинна забезпечувати всі сфери життєдіяльності державного організму, нею мають послуговуватися інтелектуальні та політичні верстви України.

Бракує не лише здорового політичного глузду, а й політичної мужності почати нещадну боротьбу проти антиукраїнських, антидержавних сил у вищих ешелонах влади, бракує сили волі усвідомити себе українським народом, а не безрідним «народом України», бракує української ідеї, української мрії, якими б перейнялися не лише письменники, окремі науковці, політики й державні мужі, а весь український народ.

Для прикладу, уряд Литовської Республіки затвердив Програму вживання та розвитку державної мови на 1996-2005 роки й щороку виділяє кошти для її реалізації. 1995 року дві установи – Державна комісія литовської мови та інспекція мови – були об'єднані в одну. Кодекс адміністративних юридичних порушень ЛР передбачає засоби адміністративного впливу: попередження або грошове покарання (від 25 до 500 дол. США). Штраф передбачається за невживання державної мови на печатках, бланках, вівісках, при описі товарів; виконанні службових обов'язків, у діловодстві; за подання документів недержавною мовою, вживання недержавної мови у телепередачах, радіопередачах та кіно; невиконання рішень Державної комісії литовської мови. Щороку для реалізації Програми вживання і вдосконалення мови виділяється близько 700 тис. дол. США.

Також можна повчитися у демократичній Франції, як треба дбати про мову. 4 серпня 1994 року Національні збори й Сенат країни ухвалили закон. У ньому держава, створена авангардним етносом сучасності, нагадує знову й знову: «Французька мова як державна мова, згідно з Конституцією, є важливою складовою частиною самобутності й національного надбання Франції. Знання французької мови і двох інших входить до основної мети навчання». За порушення цього закону накладається штраф у розмірі 9 тис. американських дол. або шість місяців ув'язнення. Ось як у добу інтеграції, «спільного простору», ринку, глобалізаційних процесів повинен утверджувати свою національну самобутність, національну освіту, державну мову народ, якщо він вважає себе цивілізованим. Французи нагадують давно, але невмирущу, націєтворчу істину: щоб націю поважали інші – їй потрібна самоповага.

Не можна не пригадати подвигу ізраїльтян, які за історично короткий час змогли відродити давньоєврейську мову (іврит), яку впродовж 2 тис. років вважали мертвою.

Прикладів достатньо, аби ми тільки робили правильні висновки і впроваджували потрібні заходи.

Потенційні чинники авторитету мови:

1. Аби мовний ренесанс у країні став реальністю, необхідно мати справді українську владу на всіх рівнях.

2. Ми повинні категорично вимагати від уряду зміни правил гри на мас-медійному ринку, телебаченні, радіо, у пресі. Перед медіа олігархами мають бути поставлені умови: або вони діють за національними правилами, або їх усувають із ринку інформації.

3. Необхідно перейти на мономовне теле- і радіомовлення з 80-відсотковим пріоритетом української мови. Ринок часописів має стати домінантно українським, а україномовний продукт повинен мати додаткові пільги.

4. Необхідно ліквідувати практику паралельного випуску часописів двома мовами, різко збільшити ринок україномовної інформації у сфері сенсацій, політики, розваг, охорони здоров'я.

5. Держава має зробити реальні кроки для збільшення службового мовокористування через атестації службовців і покарання за порушення мовного законодавства.

Державна мова – це не тільки мова керівництва: чиновників, можновладців, політиків. Це, насамперед, мова народу, яка охоронятиме його інтереси і задовольнятиме культурні потреби. Рідна мова має бути батьківщиною і оселею буття людини, де вона мешкає не тимчасово чи «для офіціозу», а постійно, витворюючи мовні мікросвіти скрізь і з усіма: у магазинах, кафе, ресторанах, перукарнях тощо. Нинішнє становище української мови сприяє тому, що українець почувається емігрантом на власній землі, – у чужомовному оточенні, розрекламованими іноземними закладами, товарами. Ліна Костенко назвала українську націю раритетною, самотньою на власній землі у своєму великому соціумі. А в одній із поезій проникливо зауважила: «Ми вже як тіні на своїй землі. Хто зрозуміє нашу ностальгію?» Ностальгія за батьківщиною безперечно, відлунюється в щемливій ностальгії за рідною мовою, що по-справжньому мусить стати державною.

Список використаних джерел

1. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.

2. Рішення Конституційного Суду України у справі про офіційне тлумачення положень статті 10 Конституції України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-99#n54>.

3. Закон «Про забезпечення функціонування української мови як державної». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19>.

4. Зубков М. Г. Українська мова. Універсальний довідник. К., 2005. С. 496. URL: <https://ukrolib.wordpress.com/2015/12/27/українська-мова-універсальний-довід>.

5. Романчук О. Чи потрібна Україні українізація? URL: <http://universum.lviv.ua>.